

pen nodig alsook sleepboten en voor die sleepboten had men behoefte aan 600 tot 800 ton bunkercolen per week – het was de vraag of men die hoeveelheid regelmatig bijeen kon krijgen en dan bovendien nog, alle vervoermoeilijkheden ten spijt, naar de goede plaatsen kon dirigeren. Het was óók de vraag of voldoende schippers vertrouwen zouden stellen in de toezeggingen van de *Kriegsmarine* en met hun schip voor de Centrale Rederij zouden gaan varen. Louwes liet onder de schippers een oproep verspreiden waarin hij hen niet alleen aanspoorde, voedsel naar het hongerend westen te brengen, maar ook onder hun aandacht bracht dat het vervoer zelfs tijdens de Kerstdagen moest doorgaan; hij nam verder via tussenpersonen contact op met de Commandant der Binnenlandse Strijdkrachten, kolonel Koot, en zulks leidde er toe dat Koot op 17 december al zijn districts- en plaatselijke commandanten liet opdragen, 'drang uit te oefenen dat, voorzover leden der BS in contact zijn met schippers, aan deze schippers wordt kenbaar gemaakt dat hun medewerking een nationaal belang is', zij het 'dat geen absolute zekerheid bij mij bestaat dat de te verlenen *Ausweise* en verklaringen' (verklaringen van vrijstelling van vordering) 'gerespecteerd zullen blijven.'

Het was een heidens werk, de Centrale Rederij van de grond te krijgen; vooral het tekort aan communicatiemiddelen speelde mr. Ivens en zijn staf parten. In de eerste weken van december bleef de aanvoer over het IJsselmeer angstwekkend klein (van 4 tot 11 december werd 4 550 ton aangevoerd, van 11 tot 18 december 3 930) maar na het midden van de maand werden de gunstige gevolgen van de centrale organisatie der transporten duidelijk merkbaar: in de week van 18 tot 25 december sprong de aanvoer omhoog tot 13 206 ton, waaronder ruim 10 300 ton aardappelen: 2½ kilo per hoofd van de bevolking in het westen, terwijl het rantsoen sinds vier weken 1 kilo bedroeg.

Helaas: op 23 december begon het 's nachts te vriezen en in de acht resterende nachten van die decembermaand waren er drie met tussen de 5 en 7 en twee met bijna 10 graden vorst; die vorst was niet streng genoeg om het IJsselmeer te doen dichtvriezen maar wèl werd de scheepvaart er bemoeilijkt en erger nog was dat de kanalen die in de drie noordelijke provincies en Overijssel voor de vaart naar de afvoerhavens werden gebruikt, wèl dichtvroren. Van het peil van ruim 13 000 ton uitgaande, daalde de aanvoer over het IJsselmeer in de eerste volledig winterse week (die van 25 december tot 1 januari) met bijna 40%, in de tweede (die van

¹ Bericht, 17 dec. 1944, van Koot o.m. aan de gewestelijke commandanten der BS (LO/LKP, 2 B).